

Falch gamle handelssted, Stiftelsen.

Her kommer det en lengre utredning om MUSEUMSUTVALGETS arbeid og konklusjon osv.

Museumsutvalget

Hagevikhuset i Kila. Var med i vurdering til museumsutvalget. © Rla. Beskåret postkort.

Mandat

Utvalgets mandat var: Utrede mulighetene for oppstart av museum i Rødøy kommune. Det skulle søkes å finne egnede lokaler og vurdere den geografiske beliggenhet og muselumsteknisk egnethet. Utvalget skulle også vurdere de økonomiske konsekvenser. Dets arbeide skulle munne ut i en innstilling til Rødøy kulturstyre.

Start

Utvalgets arbeide ble begynt med at sekretæren tok kontakt med alle lokalutvalgene i kommunen i brev av 21.09.82, med spørsmål om opplysninger om egnede lokaliteter.

Bare 3 utvalg svarte:

Gjerøy som ikke fant egnede bygninger på Gjerøya, men foreslo i prioritert rekkefølge brygge på Havnøya, del av handelsstedet på Selsøyvik, og brygge i Losvika.

Værangfjorden lokalutvalg mente Havnø var egna som sted for museum. Rødøy lokalutvalg nevnte Havnø-brygga eller deler av den fredede Selsøyvikkården. De mente også det burde satses på et kystmuseum.

Likeledes ble det 22.09.82 tatt kontakt med fylkeskonservator Forselv, som svarte i brev av 5.10.82.

© RLA. (6962). I bakgrunnen - skolehuset på Tjong bygd 1907. Var med i museumsutvalget vurdering.

Konstituerende møte

Konstituerende møte i museumsutvalget skjedde 8. 11. 1982. Som formann ble valgt Torstein Simonsen. Det ble først debattert grunnlag for museum i kommunen, og om det kunne skje ved bruk av verneverdige enkeltbygninger av ulike typer i kommunen. Det ble også vurdert som interessant å få i stand et samarbeide mellom det nystarta historielaget og kommunen. Kulturstyret ble bedt om å vurdere oppretting av kulturvernfond. Bygningene nevnt nedenfor ble vurdert og nevnt som interessante uten at det ble foretatt noen prioritering. Det ble også vurdert nødvendig at det videre skjedde en utredning ved fagkompetanse fra fylket.

En slik utredning skjedde da også etter en befaring av kulturvernkonsulent Turid Følling Eilertsen 21.3.83. Tilstede var også sekretær Helge, samt Torstein, leder av museumsutvalget, og leder Kolbjørn fra historielaget. Et sammendrag av kulturvernkonsulentens rapport av 21.3.83 gir følgende vurdering av de aktuelle steder for museumsvirksomhet i kommunen.

Handelsstedet i Losvika på Rødøy var også med i museumsutvalget vurdering. (329).

Postkort – Losvika og Havnøya.

Steder som var aktuelt å vurdere

TJONG GAMLE SKOLE ble vurdert som verneverdig i Rødøysammenheng, som et typisk eksempel på de gamle tidligere skolene i kommunen. Faglig uttalelse var at "skolen kan ikke sies å være egnet til museum, skjønt en kombinasjon skolemuseum/hus for husflidslaget/klubbhus nok kan være en løsning".

HAGEVIKGÅRDEN I KILA, ble vurdert som interessant som et av de eldste og best bevarte gamle hus i området og kanskje også kommunen forøvrig. Faglig uttalelse her var bl.a. at huset kunne egne seg til museum og utstillingslokale, men også restaurert til boligformål. (Huset ble revet i 1994).

HAVNØBRYGGA, 26 x 12 m. i hele 3 etasjer, bygd i de rike sildeårene i Rødøy i andre halvdel av 1800 tallet. I bryggas nærhet ble nevnt eldre våningshus, stabbur, eldhus og fjøs. Faglig uttalelse var at bygningene egna seg godt til kystmuseum.

"I tillegg vil stedet som helhet være egnet som et slags bygdetun i det hele gårdsanlegget illustrerer kystgården i kyst- og øykommunen Rødøy. Det er enda et pluss ved gården at den er knyttet til arkeolog Edvard Havnø. Kanskje lot det seg gjøre å kombinerer kystmuseum/bygdetun med leirskole her?".

LOSVIKBRYGGENE, ishuset som det eldste, forretningsbygget og storhuset. Et eventuelt museum var først og fremst tenkt lagt innenfor rammen av storhuset. Den faglige uttalelse var at det særegne miljøet rundt havna burde bevares.

Museumstype

MUSEUMSTYPE ble vurdert av museumsutvalget. Det var innhenta råd fra Statens Museumsråd, som bl.a. uttalte at "et eventuelt museum i Rødøy bør planlegges slik at det blir en naturlig del av museumsvesenet i regionen. Dessuten burde det knyttes til næringsforholdene i distriktet d.v.s. kombinasjonen av jordbruk og fiske".

Fylkeskonservatoren i Nordland mente at "I Rødøy bør det arbeides for å etablere vanlig kulturhistorisk museum som belyser kommunens kulturhistorie gjennom tidene".

Kulturvernkonsulent Eilertsen mente bl.a. at "Kystmuseer med båter og fiskebruk var det ikke mange av i Nordland, selv om det vel har vært det mest markante trekket ved livet på Nordlandskysten. Skolemuseum og tradisjonelle museer er det flere av".

Museumsutvalgets etterfølgende konklusjon var at et eventuelt museum burde konsentrere seg om å belyse kystkulturen gjennom tidene. I og med at det fantes relativt få kystmuseer, var gjenstander fra dette miljøet også mest utsatt for å forsvinne.

Falchbryggene kan bli kyst-museum

Representanter fra Rana Museum var for en tid tilbake på befaring i Rødøy for å se på ulike alternativer for et eventuelt fremtidig kystmuseum i kommunen. Det ble holdt befaring av Falchbryggene i Tjongsfjord og av Havnøbrygga på Rødøya. Nå foreligger det en befaringsrapport fra Rana museum. Den konkluderer med at hvis Rødøy kommune ønsker å satse på et permanent museumsanlegg med et større utstillingsanlegg, så bør Falchbryggene velges.

ROLF-INGE SLEIPNES

Planene om kystmuseum ble sammen med befaringsrapporten behandlet i Rødøy kulturstyre i forrige uke. Kulturstyret sluttet seg enstemmig til et forslag fra Kato Kvarv. Hans forslag innebærer at kommunen bør legge forholdene til rette for et kystmuseum/kulturhistorisk museum i Rødøy kommune ved å gå inn i forhandlinger med eierne av Falchbryggene.

KYSTKULTUREN

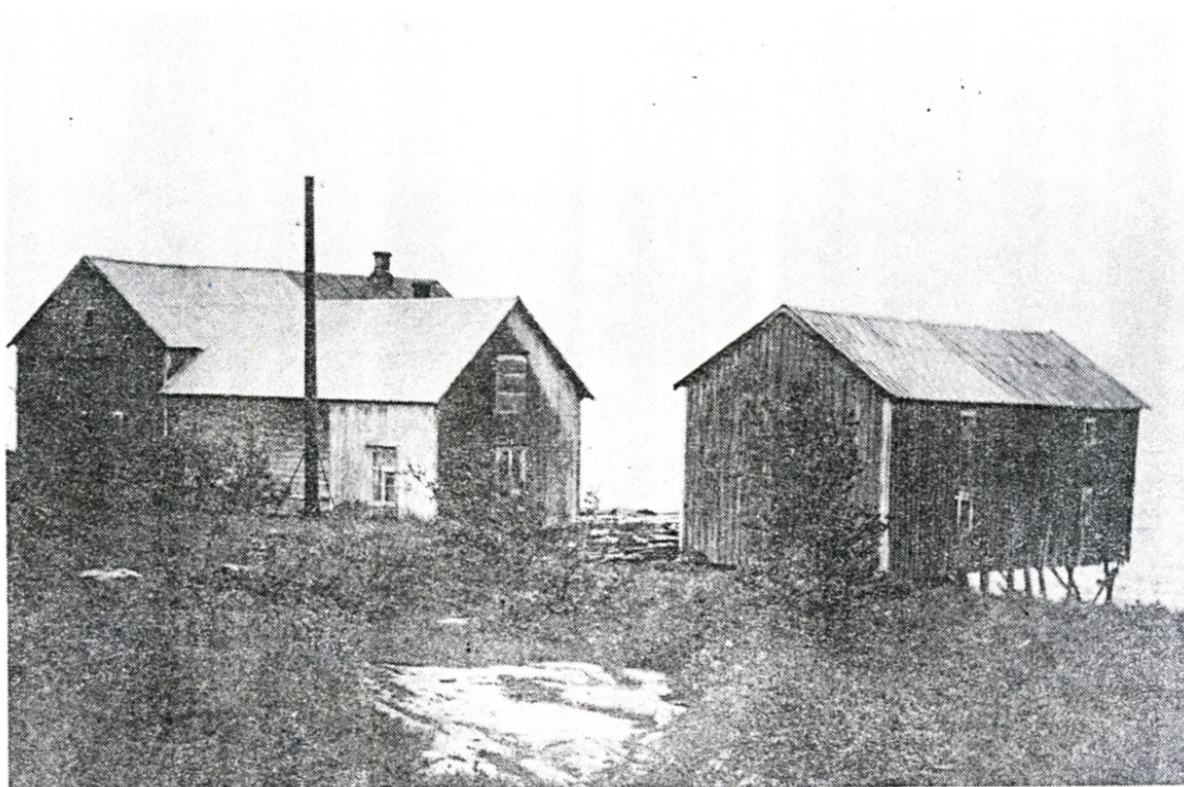
I rapporten fra Rana museum heter det at det er bred enighet om at et museum i Rødøy først og fremst må dekke kystkulturen. Det

heter videre at begge alternativene gir en «autentisk» ramme for utstillinger om fiseri, fiskeomsetning og båtbruk. Begge har også store bruksarealer med muligheter for museumstekniske funksjoner og til kurs og møteaktivitet. Når Rana museum anbefaler Falchbryggene er det fordi disse gir det beste alternativet for å få til et museumsanlegg. De trekker spesielt frem mulighetene til å lage spennende og viktige faste utstillinger med interesse langt utover Rødøys grenser. I rapporten går det imidlertid klart frem at et slikt museumsanlegg vil kreve en betydelig frivillig arbeidsinnsats og en del bevilgninger. — Men resultatet kan bli et sjeldent fint anlegg med stor publikumsappell, heter det i rapporten.

STIFTELSE

Rana museum anbefaler at Falchbryggene gjøres til en egen stiftelse. — Enten Rødøy museum tenkes kommunalt eid eller det blir dannet en stiftelse der kommunen og historielaget er aktive partshavere, bør Falchbryggene bli en egen stiftelse der museet leier seg inn. Slik tilskuddsordningen fungerer nå vil man få husleien dekket gjennom denne, samtidig som eiendomstiftelsen får inntekter til bygningsutbedringer.

Etter det Nordlands Framtid har grunn til å tro er det ikke enighet

Falchbryggene i Tjongsfjord er det mest sannsynlige stedsvalg for kystmuseum på Nord-Helgeland.

Foto: ROLF-INGE SLEIPNES

blant kommunepolitikerne om hvor et framtidig kystmuseum skal plasseres. Om denne befaringsrapporten skaper større enighet er det ennå for tidlig å ha noen mening om. I rapporten fra Rana museum går det frem at de er redd for at uenighet skal føre til at det vil ta ytterligere tid før en kommer igang med helt nødvendig utbedringsarbeid på Falchbryggene.

— Uansett museumsplaner og eierforhold er Falchbryggene et så

interessant og intakt anlegg, og Lissbrygga en så vesentlig del av det, at redningsoperasjon bør komme igang snarest mulig. For all del må man unngå av Lissbrygga raser sammen, mens man

fortsatt diskuterer hvor museet skal plasseres, heter det i rapporten. Til dette arbeidet foreslår Rana museum at det bevilges 55 000 kroner i år.